
Klasja Zala Kovačič

**Socialne zvrsti odrskega govora treh najbolj gledanih predstav sezone
2015/2016 v osrednjeslovenskih gledališčih**

objavljeno v:

Hotimir Tivadar (ur.): *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest.*

Obdobja 38. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-38/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2019.

SOCIALNE ZVRSTI ODRSKEGA GOVORA TREH NAJBOLJ GLEDANIH PREDSTAV SEZONE 2015/2016 V OSREDNJESLOVENSKIH GLEDALIŠČIH

Klasja Zala Kovačič

Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije, Ljubljana
klasja.k@gmail.com

DOI:10.4312/Obdobja.38.297-304

V osemdesetih letih 20. stoletja se je po zatonu narodno-jezikovne obrambne in jezikoslovno normativne vloge gledališkega lektorja pojavila še danes prevladujoča poetično ustvarjalna vloga. Več ustvarjalnosti in svobode v izražanju na odru pomeni večjo možnost uporabe različnih zvrsti jezika. Prispevek obravnava socialne zvrsti govornega jezika sodobnih gledaliških predstav, pri čemer se opira na Toporišičevo opredelitev knjižnopogovornega in neknjižnega pogovornega jezika v *Slovenski slovnici*. Predmet raziskave so vzorci replik iz treh gledaliških predstav, premierno uprizorjenih v sezoni 2015/16, ki so bile v tem času najbolj obiskane: *Faust* (režiser Tomaž Pandur, SNG Drama Ljubljana), *Čudežna terapija* (režiserka Tijana Zinajić, MGL) in *Butnskala* (režiser Vito Taufer, SMG).

odrski govor, socialne zvrsti, Toporišič, jezikovnozvrstna analiza, splošnopogovorni jezik

In the 1980s, the language consultant's primary role in the theatre of implementing national language policy and formulating normative language gave way to the creative poetic role, which still predominates. Creative freedom and freedom of expression have increased the instances of using different linguistic varieties on stage. The article discusses social varieties of spoken Slovene, drawing on Toporišič's definition, in contemporary theatre. The research analyses passages of dialogue taken from the three of the most popular theatre performances premiered in central Slovene theatres in the season 2015/16: *Faust* (director Tomaž Pandur, Slovene National Theatre Drama Ljubljana), *Čudežna terapija* (Couple Therapy; Tijana Zinajić, Ljubljana City Theatre) and *Butnskala* (Bangrock; Vito Taufer, Slovene Youth Theatre).

stage speech, social varieties, Toporišič, analysis of linguistic varieties, general colloquial language

1 Uvod¹

Jezikoslovci ugotavljajo, da se je v petdesetih letih 20. stoletja pri nas pod vplivom teženj v tujih gledališčih uveljavila sprostitelj norme in vpeljava pogovornega

¹ Prispevek je nastal na podlagi magistrskega dela *Fonetična in jezikovnozvrstna podoba gledaliških predstav osrednjeslovenskih gledališč* pod mentorstvom izr. prof. dr. Hotimirja Tivadarja.

jezika v gledališče (Pogorelec 2008: 80; Vrtačnik, Tivadar 2015: 841). Te trditve sem poskušala preveriti, zato sem raziskala, katera socialna zvrst jezika prevladuje v gledaliških danes, pri čemer sem izhajala iz splošno sprejete Toporišičeve teorije. Predmet proučevanja je torej jezikovnozvrstna podoba treh gledaliških predstav v osrednjeslovenskih gledališčih, ki so bile glede na število gledalcev najbolj priljubljene v gledališki sezoni 2015/16, v kateri so bile premierno uprizorjene. Odrski govor je zanimivo in sorazmerno neraziskano področje, ki ga je zaradi svoje umetniške prvine težje znanstveno proučevati, a znanstveni diskurz je mogoč in potreben, kot meni tudi Podbevšek (2000: 86).

2 Socialne zvrsti po Toporišičevi slovnici in *Slovenskem pravopisu*

Splošno sprejeta teorija jezikovnih zvrsti na Slovenskem, t. i. Toporišičeva teorija v *Slovenski slovnici* (2004, v nadaljevanju SS; prva različica že v prvi izdaji leta 1976), izhajajoča iz strukturalističnega funkcionalizma, podrobno razlaga zlasti socialne in funkcijske zvrsti slovenskega jezika. Nekatere izmed socialnih zvrsti so opisane na številnih jezikovnih ravneh: na ravni glasovja, pisave, naglasa, oblikoslovja, skladnje in besedja (Toporišič 2004: 18–23). Poleg najbolj razvejanih socialnih in funkcijskih zvrsti jezika so navedene še prenosniške, časovne in mernostne zvrsti (prav tam: 13–34). Taka delitev je tudi v *Slovenskem pravopisu* (2001, § 1039; v nadaljevanju SP).

Socialne zvrsti se delijo na knjižni jezik, katerega del sta zborna in pogovorna oblika, ter neknjižni jezik, med katerimi SP navaja neknjižno pogovorno zvrst, narečja in mestne govorice (§ 1055); SS pa med neknjižne zvrsti uvršča zemljepisna narečja in pokrajinske pogovorne jezike, ločeno skupino predstavljajo socialne podzvrsti (Toporišič 2004: 13). SP za knjižno pogovorno zvrst navaja iste značilnosti kot SS za splošno- ali knjižnopogovorni jezik (v nadaljevanju SPJ; kljub manjši razliki v terminologiji je opredelitev enaka). Razlika med tema normativnima priročnikoma je še opis neknjižnega jezika na jezikovnih ravneh, ki je zgolj v SS.

2.1 Pomanjkljivosti tradicionalnega pojmovanja in novejša pojmovanja socialnih zvrsti slovenskega jezika

Nekateri slovenski jezikoslovci (med njimi Smole, Tivadar, katerih citati in viri so v nadaljevanju) izražajo implicitno ali eksplicitno mnenje, da je razvrstitev zvrsti jezika v SP in SS narejena s stališča knjižnega jezika (v veliki meri zborne zvrsti), iz česar je razvidno, da je Toporišič preveč izrazito izhajal iz osrednjeslovenskega (knjižnopogovornega oz. pogovornega) jezika. Zagovarjal je obstojno, nespremenljivo jedro značilnosti SPJ na vsaki svoji strukturalni ravni z upoštevanjem variant, kakor jih ima tudi zborni jezik (Toporišič 2004: 17). Možen izvor takega pristopa pojasnjuje Tivadarjev (2012: 588) opis vprašanja normiranja knjižnega jezika: »Še sredi 20. stoletja se jezikoslovci niso dosti ozirali na realno rabo govorjenega slovenskega jezika, ampak so precej absolut(istič)no določali (govorjena) besedila (govorce in tip besedil) [...]. Lahko rečemo, da to niti ni bil opis, ampak predvsem predpis.« Sodobni jezikoslovci uveljavljajo širše temeljno izhodišče (Petek 2018: 55–58): razvrstitev

in opredelitev (ali nadgradnja) jezikovnih zvrsti mora izhajati iz jezika v vseh njegovih pojavnih oblikah v celoti (Smole 2004: 322), temelji naj torej na jezikovni resničnosti. Glavne zvrsti naj bi bile sistemske (knjižni jezik, narečni krajevni govor) in nesistemske (vse druge), pri čemer sta osnovna protipola normirani jezik (knjižni jezik) in naravni (narečni krajevni govor), med njima pa so vse druge zvrsti (Smole 2004: 328); podobna je delitev na knjižni jezik in narečja (Bitenc 2016: 285). Uveden je bil koncept sociolektov (Skubic 2005), med katerimi je za odrski govor pomemben kultivirani sociolekt, saj so njegovi govorniki osebe, »ki kljub neelitnemu statusu opravljajo poklice, izpostavljene kulturnemu jeziku in njegovi izreki, npr. pri igralcih« (prav tam: 191). To so govornice skupin z največjo družbeno močjo, ki dominantno kulturo ustvarjajo in v njej živijo (prav tam: 191).

Slovenski avtorji teorij jezikovnih zvrsti izhajajo iz različnih teoretičnih smeri: tako iz strukturalnega jezikoslovja (Toporišič), geolingvistike (Smole) kot sociolingvistike (Skubic, Bitenc). Vsaka teorija prispeva koristna spoznanja, opazno pa je, da novejša raziskave (Smole, Skubic, Bitenc idr.) razmišljajo širše s poudarkom na jezikovni resničnosti in uveljavljeno strukturalno opredelitev dopolnjujejo, nadgrajujejo. Kritična analiza, vrednotenje in integracija teh konceptov bi zahtevala poglobljeno razpravo, ki presega namen tega prispevka.

2.2 Socialne zvrsti odrskega govora

V različnih jezikoslovnih in gledaliških razpravah zasledimo, da je sodobni odrski govor osrednjih gledališč na Slovenskem pogosto uresničen v pogovornem jeziku in drugih neknjižnih socialnih zvrsteh (Pušič 2000: 76; Skubic 2005: 48; Stanič 2006: 67; Pogorelec 2008: 80; Vrtačnik, Tivadar 2015: 841).² Še v drugi polovici 20. stoletja se je odvijala polemika glede možnosti odstopanja od popolne standardne izreke v smeri (kulturne) pogovorne v konverzacijski drami in šele takrat »kulturni jezik odstopi mesto govoricam obrobni družbenih skupin tudi v popolnoma resni dramatik« (Skubic 2005: 48). Ob uresničevanju katere koli jezikovne zvrsti se na odru lahko pojavijo težave: ob študiju zborne izreke rade vdirajo žive, nižje zvrsti jezika; ob študiju pogovornega jezika je predmet razprav interakcija med splošnopogovorno obliko in različnimi idiolekti; ob študiju slenga so interakcije pretežno generacijske; ob študiju narečja je težava interakcija med avtentičnostjo narečnega govora in razumljivostjo odrskega govora (Stanič 2006: 67). Iz tega sledi, da je naloga sodobnega gledališkega lektorja, da išče in omogoča izkoristek te večjezičnosti (prav tam).

3 Jezikovnozvrstna podoba gledaliških predstav

Določanje jezikovnozvrstne podobe temelji na poslušanju zvočnih posnetkov predstav in beleženju igralčeve govorne izvedbe. Pri tem sem omejila vzorec replik na najpomembnejše dramske like in zvočno razločne odlomke, izbrane naključno. Slušnozaznavno analizo sem izvedla po prilagojenem raziskovalnem modelu preuč-

² Več o tem v poglavju Slovenski odrski govor in lektorjevo delo iz 20. v 21. stoletje v magistrskem delu (Kovačič 2018: 19–22).

vanja odrskega govora Nine Žavbi³ na leksični, glasoslovni in oblikoslovni jezikovni ravni ter s pomočjo Toporišičeve teorije določila socialno zvrst posameznega vzorca govora. Na leksični ravni sem prikazala besede ali besedne zveze, ki so v SSKJ² označene predvsem z ekspresivnimi in stilno-plastnimi kvalifikatorji. Na glasoslovni in oblikoslovni ravni sem značilnosti izgovarjave besed raziskala tako, da sem splošnopogovorno obliko izgovarjave primerjala z zorno. Opisi govorne podobe celotnih predstav temeljijo na oznakah lektorice (Cerar 2018; Dermelj 2018; Stanič 2018).

3.1 Faust⁴

V uprizoritvah, katerih izhodišče je kanonizirano dramsko besedilo, je najpogosteje izbran zborni jezik, zato je odstopanje od pravorečja praviloma najmanjše. V Goethejevem *Faustu* igralci uporabljajo zborni jezik, ki ga fonetično prilagajajo pravilom govorne interpretacije verzne besedila. Na podlagi raziskovalnega vzorca 30 replik sem določila jezikovno zvrst govora.

Lektorica Tatjana Stanič (2018) trdi, da za tako dramsko priredbo, režiserjevo odrsko estetiko in intenco uprizoritve (preprašati temeljne bivanjske dileme o umetnosti, življenju in smrti skozi klasično besedilo) ni bilo dvoma pri izbiri zbornega jezika.

<i>Faust</i>	Margareta	Faust	Mefisto
Jezikovna zvrst po Toporišiču	knjižni jezik, zborni jezik	knjižni jezik, zborni jezik	knjižni jezik, zborni jezik
Replika	<i>Ironično: čeprav predstavljamo zlo, smo lahko tudi nezavedna sila dobrega.</i>	<i>Sovražim svet, ki nosim ga ječeč; / naj pride smrt, življenje mi je odveč.</i>	<i>Pekel je brez meja, / pekël ni zožen na en sam kraj: / pekël je, kjer smo mi –</i>

Preglednica 1: Socialne zvrsti v *Faustu*.

Ker je zborni jezik opisan v slovarju, pravopisu in pravorečju, sem s pomočjo teh navedla primere rabe besed, pri katerih so upoštevana pravila naglaševanja in ustrezna izgovarjava dvoglasniškega [u]. Naglasna mesta, pri katerih se pogosto pojavi neupoštevanje pravorečnih pravil, so v besedah *magíja*, *zlò*, *ječēč*, *poprósil*, *zlódeju*, *razmakníte* (*razmákníte* je enakovredna dvojnica), *čemú* (Margareta naglasi *čému*, Mefisto pa *čemú*), *grešila*, *verújem* (*vérujem* je enakovredna dvojnica), *pekël* [pøkəu], *zíbelke* [zíbeu̯ke]. Časovno zaznamovana beseda je *pomiré* (3. oseba množine glagola *pomiriti*), jezik je metaforičen, deluje skladno ritmično. Vsi liki govorijo zborni

3 Model v okviru obravnave govorne podobe jezika vsebuje slušnozaznavno analizo in fonetično računalniško analizo s programom Praat (Žavbi 2013: 219–220).

4 J. W. Goethe: *Faust*. Koprodukcija SNG Drama Ljubljana in Festivala Ljubljana. Premieri: 21. september 2015 (Križanke) in 30. oktober 2015 (SNG Drama Ljubljana). Avtorica priredbe: Livija Pandur. Režiser: Tomaž Pandur. Dramaturginja: Livija Pandur. Lektorica: Tatjana Stanič. Igrajo: Igor Samobor – Henrik Faust, Branko Šturbej – Mefisto, Barbara Cerar – Gospa Mefisto, Polona Juh – Margareta, Branko Jordan – Valentin, Uroš Fürst – Vodja kabineta, Robert Korošec, Filip Samobor, Žan Perko, Matic Lukšič – Kabinet.

jezik, ki se v jezikovnih značilnostih ne oddaljuje od jezikovnih pravil v slovnici in pravopisu; opazne so skladenjske posebnosti, raba metaforičnih figur in ponavljanj, saj gre za dramsko pesnitev z jambsko stopico.

3.2 Čudežna terapija⁵

V Čudežni terapiji prevladuje SPJ, kar sem potrdila z analizo raziskovalnega vzorca 40 replik dramskih likov.

Lektorica Maja Cerar (2018) poroča, da sta se z režiserko že pred začetkom vaj odločili za SPJ v imenu zelene prepričljivosti, naravnosti in organskosti. Ustvarjalna ekipa je uresničila zastavljeno jezikovno podobo, na ponovitvah, ko so se igralci razigrali in sprostiti, pa je zlasti v odrskem govoru Terapevte in Jane opaziti značilnosti osebnih idiomov igralk (prav tam).

Čudežna terapija	Terapevta	Jana	Valentin
Jezikovna zvrst po Toporišiču	knjižni jezik, SPJ	knjižni jezik, SPJ	knjižni jezik, SPJ
Replika	<i>Nekaj me pa res zanima. Zakaj se provzaprov ne ločta?</i>	<i>Nehi! Ne bit smešn. Sergia ne morš primerjat z Brižit. Sergio je bil pred tabo, no, hočm reč vmes.</i>	<i>Pa dej, Jana, no, nehi, no, to prastaro, že tisočkrat prežvečeno zgodbo zdaj vlečeš na dan.</i>

Preglednica 2: Socialne zvrsti v Čudežni terapiji.

Najprej sem analizirala besedišče in povzela kvalifikatorje po SSKJ², npr. ekspresivno, zastarelo, vulgarno. Nekaterim besedam ali besednim zvezam iz raziskovalnega vzorca, ki jih SSKJ² ne vsebuje, sem kvalifikatorje pripisala glede na besedilni in dogajalni kontekst. Na ravni leksike so glede na socialno zvrst jezika izstopale naslednje besede in besedne zveze: knjižno – *najti se*; pogovorno – *štala, lajf, biti off the record* (ni v SSKJ²); ekspresivno – *prati komu možgane, prastar, zdavnaj*; pogovorno, ekspresivno – *luštkan (luškan)*; poudarjalno – *prežvečen*; prevzeto – *luft*; ekspresivno – *nonstop*; nižje pogovorno: *ratati, glih za glih* (ni v SSKJ²); vulgarno – *jeben*. Na glasoslovni in posledično oblikoslovni ravni se pojavijo naslednje oblike izgovarjave (najprej je navedena zborna oblika, nato splošnopogovorna, kakršno izgovori nastopajoči v predstavi):

- kratki nedoločnik: *prati* → *prat*
- glas *i* se izgubi na koncu besede v deležniku na *-l*, mn., m. spol: *začeli* → *začel*
- glas *e* se izgubi v primeru: *naredila* → *nardila*
- i* se izgubi v predponi *pri-*: *pričakuje* → *prčakuje*
- izgovor *l* namesto *lj*, kadar bi moral stati pred samoglasnikom in hkrati za

5 Daniel Glattauer: Čudežna terapija. MGL. Premiera: 24. september 2015. Prevajalka: Lučka Jenčič. Režiserka: Tijana Zinajić. Dramaturginja: Alenka Klabus Vesel. Lektorica: Maja Cerar. Asistentka lektorice: Nina Žavbi. Oblikovalec svetlobe: Andrej Koležnik. Igrajo: Uroš Smolej – Valentin, Tjaša Železnik – Jana, Tanja Ribič – Terapevta.

soglasnikom: *ključavnica* → *ključavnca* (izgubo glasu *i* sredi besede v priponskem obrazilu *-ica* Toporišič (2004: 19) navede kot eno izmed značilnosti neknjižnega pogovornega jezika, ki rade vdirajo v SPJ)

e) *i* se izgubi na koncu besede pri prislovu: *rajši* → *rajš*

f) v zaimku *ki* se *i* ohrani: *ki* → *ki*

g) v vezniku *da* se *a* ohrani ali izgubi: *da, d*

3.3 *Butnskala*⁶

Predstava *Butnskala* je jezikovnozvrstno raznolika. Na podlagi raziskovalnega vzorca, ki obsega 29 replik, sem določila jezikovno zvrst govorov dramskih likov.

Lektorica Mateja Dermelj (2018) poroča, da je jezik glede na odločitev ustvarjalne ekipe identičen tistemu v stripu *Butnskala* (2014), zato so vzeli prepis, ki pa ni bil popolnoma dosleden. V glavnem je to SPJ z elementi ljubljansčine in z govorno interpretacijo, drugačno od radijske igre (prav tam).

<i>Butnskala</i>	Profesor	Ervin Kralj	Fanči
Jezikovna zvrst po Toporišiču	knjižni jezik, zborni jezik	spremljevalne socialne podzvrsti, sleng	neknjižni jezik, pokrajinski pogovorni jezik
Replika	<i>Kako je, mladenič? Trpite? Duševna stiska? Mogoče mladi gospod razmišlja o ... o suicidu.</i>	<i>Dej, stari, vtakni si tri prste u rət, pa žvižgej!</i>	<i>S tem aparatkom vam bom jest glavo pobrila, ne. Pol mam pa tamle še butnžaubo, s tem vam bom pa namazilla glavo.</i>

Preglednica 3: Socialne zvrsti v *Butnskali*.

Profesor (kot tudi lik Eminence) govori zborni jezik. Na ravni leksike se pojavita zaznamovani besedi glede na socialno zvrst jezika: zastarelo – *marnja*, prevzeta beseda – *kandelaber*. Ervin Kralj govori pogovorni jezik s prvinami slenga. Pri večini pogovorno rabljene leksike se težko loči SPJ od slenga, posebej pri sposojenkah tipa *ful, kul, lajf*. Kljub temu žanr predstave, osebni stil in starost lika kažejo, da gre za sleng. Zaznamovane besede na ravni leksike so: pogovorno – *štos*; ekspresivno – *stari, čisto (čist)*; *vtakniti si prste v rit in žvižgati* (ni v SSKJ²). Drugi liki prav tako govorijo pogovorni jezik s prvinami žargona. Pojavita se neologizma, ki sta del žargona skupine butnskalarjev: *butnžauba, butnskala*. Druge zaznamovane besede so: pogovorno – *kemelce* (ni v SSKJ²), *fino*; ekspresivno, ljubkovalno – *aspirinček, aparatek* (obeh ni v SSKJ²). Na glasoslovni in oblikoslovni ravni se pojavijo naslednje oblike izgovarjave (najprej je navedena zborna oblika, nato splošnopogovorna, kakršno

6 Emil Filipčič, Marko Derganc: *Butnskala*. Koprodukcija SMG in PGK. Premieri: 27. marec 2016 v PGK in 30. marec 2016 v SMG. Režiser, scenograf in kostumograf: Vito Taufer. Dramaturginja: Marinka Postrak. Lektorica: Mateja Dermelj. Igrajo: Matija Vastl – Ervin Kralj, Blaž Šef – Profesor, Miha Rodman – Eminenca, Vesna Jevnikar – Fanči, Matej Recer – Ludvig, Peter Musevski – Marjan, Dario Varga – Valentiničič, Mojca Partljič – Mici, Željko Hrs – Strojinc, Uroš Maček – Fric, Stane Tomazin – Pipec, Blaž Setnikar – Sekira, Aljoša Ternovšek – Bomba, Borut Veselko – Kugla, Janja Majzelj – Mati, Anja Novak – Hči, Anže Kristan – Glasbenik.

izgovori nastopajoči v predstavi):

- a) kratki nedoločnik: *biti* → *bit*
- b) glas *i* se izgubi sredi besede: *vidite* → *vidte*
- c) namesto dvoglasnika je *u*: *zaletel* → *zaletu*
- č) glas *o* se izgubi na koncu besede: *čisto* → *čist*
- d) kratki naglašeni ali nenaglašeni *a* pred *j* se izgovarja kot *e*: *zdaj, zmeraj* → *zdej, zmerej*
- e) v zaimku *ki* se izgubi glas *i*: *ki* → *k*
- f) izguba glasu *a*: *tako da* → *tko d*

4 Sklep

Pregled problematike zvrsti slovenskega jezika s poudarkom na socialnih zvrsteh in analiza vzorcev replik iz treh sodobnih gledaliških predstav daje osnovo za več sklepov:

1. Pri proučevanju in strokovni obravnavi jezika moramo izhajati iz jezikovne resničnosti naravne medosebne, zasebne, skupinske, javne in množične komunikacije, kot se dogaja v življenju in v posebnih primerih, kot so gledališke predstave. Zato sem izvedla empirično analizo 99 replik v treh pomembnih sodobnih gledaliških predstavah (sezona 2015/16) in uporabila strokovne opredelitve ter opise lektorice.
2. Prevladujoča socialna zvrst jezika v obravnavanih gledaliških predstavah je večinoma splošnopogovorni ali knjižnopogovorni jezik (SPJ) z odstopanji v smeri neknjižnega jezika, saj sem ugotovila, da imata tako jezikovno podobo dve izmed treh proučevanih gledaliških predstav.⁷ To je v skladu z ugotovitvami nekaterih raziskovalcev (Pogorelec, Pušić, Skubic), da je v slovenskih gledališčih raba pogovornega jezika pogosta. Delno to potrjuje tudi dejstvo, da je na temo pogovornega jezika v gledališčih v zadnjem času precej raziskav (Stanič 2006; Dervišević 2016; Pori 2018). V prid tej tezi je torej veliko kazalcev, a šele obsežna raziskava reprezentativnega vzorca najpomembnejših predstav v zadnjih desetletjih bi jo nedvoumno potrdila ali ovrgla. Vsekakor pa je v temelju izbira glavne zvrsti jezika predstave odvisna od dramske vsebine in zvrsti ter uprizoritvenega koncepta.
3. Socialne, funkcijske in druge zvrsti jezika so »v živo« povsem prepletene, za pregled in raziskovanje pa bi bila potrebna celovita, empirično utemeljena, uporabna in večinsko sprejeta razvrstitev. Toporišičeva razvrstitev je najbolj izdelana in uveljavljena, a jo mnogi jezikoslovci (Petek, Bitenc, Tivadar, Skubic, Smole idr.) problematizirajo in navajajo smernice za posodobitev. Druge klasifikacije ali teorije, ki bi tako podrobno opisala razlikovalne značilnosti zvrsti slovenskega jezika, nimamo.

7 Več v poglavju Splošnopogovorni jezik glede na analizirane predstave (Kovačič 2018: 114–117).

Viri in literatura

- BITENC, Maja, 2016: *Z jezikom na poti med Idrijskim in Ljubljano*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 285–286.
- Butnskala, videoposnetek uprizoritve v režiji Vita Tauferja*, 2016. SMG in PG Kranj. DVD iz arhiva SMG.
- CERAR, Maja, 2018: *Čudežna terapija*. [Opis jezikovne podobe Čudežne terapije.] E-pošta K. Z. Kovačič.
- Čudežna terapija, videoposnetek uprizoritve v režiji Tijane Zinajč*, 2015. MGL. Dostopno po dogovoru prek spletne povezave.
- DERMELJ, Mateja, 2018: *Butnskala*. [Opis jezikovne podobe Butnskale.] E-pošta K. Z. Kovačič.
- DERVIŠEVIČ, Edvin, 2016: *Razvoj pogovornega jezika kot govorne podobe gledaliških uprizoritev od leta 2007 do 2016 v SNG Drama Ljubljana (na primerih uprizoritev Ahasver in Lilom)*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Faust, videoposnetek uprizoritve v režiji Tomaža Pandurja*, 2015. SNG Drama Ljubljana. Dostopno po dogovoru prek spletne povezave.
- FILIPČIČ, Emil, DERGANC, Marko, 2016: *Butnskala*. Prirejeno po: Marko Derganc, 2014: *Butnskala*. Ljubljana: eBesede.
- KLABUS VESEL, Alenka, 2015: *Čudežna terapija*. Prirejeno po: Daniel Glattauer, 2015: *Čudežna terapija [Die Wunderübung]*. Iz nemščine prevedla Lučka Jenčič. Ljubljana.
- KOVAČIČ, Klasja Zala, 2018: *Fonetična in jezikovnozvrstna podoba gledaliških predstav osrednje-slovenskih gledališč (na podlagi odrskega govora štirih najbolj gledanih predstav gledališke sezone 2015/2016)*. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- PANDUR, Livija, 2015: *Faust*. Prirejeno po: Johann Wolfgang von Goethe, 1999: *Faust [Faust]*. Iz nemščine prevedla Božo Vodusek in Erika Vouk. Maribor: Obzorja.
- PETEK, Tomaž, 2018: Socialne in funkcijske zvrsti v slovenskem jezikoslovju. *Jezikoslovni zapiski XXIV/2*. 55–68.
- PODBEVŠEK, Katarina, 2000: Odrski govor med znanostjo in umetnostjo. Katarina Podbevšek, Tomaž Gubenšek (ur.): *Kolokvij o umetniškem govoru*. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo.
- POGORELEC, Breda, 2008: Jezikovno načrtovanje govornega jezika pri Slovencih. Primož Vitez (ur.): *Spisi o govoru*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut FF. 75–85.
- PORI, Eva, 2018: Sodobni gledališkolektorski pristop: ob analizi drame Hodnik Matjaža Zupančiča. *Jezikoslovni zapiski XXIV/2*. 81–98.
- PUŠIČ, Barbara, 2000: Zgodovinska raziskava odrskega govora. Katarina Podbevšek, Tomaž Gubenšek (ur.): *Kolokvij o umetniškem govoru*. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo.
- SKUBIC, Andrej E., 2005: *Obrazi jezika*. Ljubljana: Študentska založba.
- Slovenski pravopis*, 2001. http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf (dostop 10. 5. 2019)
- SMOLE, Vera, 2004: Nekaj resnic in zmot o narečjih v Sloveniji danes. Erika Kržišnik (ur.): *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem. Obdobja 22*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 321–330.
- STANIČ, Tatjana, 2006: V primežu norme: nekaj refleksij o aktualnih problemih odrskega govora. Katarina Podbevšek, Tomaž Gubenšek (ur.): *Kolokvij o umetniškem govoru II*. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo. 65–68.
- STANIČ, Tatjana, 2018: *Faust*. [Opis jezikovne podobe Fausta.] E-pošta K. Z. Kovačič.
- TIVADAR, Hotimir, 2012: Nove usmeritve pri raziskavah govora s pogledom v preteklost. *Slavistična revija LX/4*. 587–601.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2004: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja. 13–34.
- ŽAVBI, Nina, 2013: Uporaba računalniškega programa Praat pri analizi odrskega govora. Katarina Podbevšek, Nina Žavbi (ur.): *Govor med znanostjo in umetnostjo*. Maribor: Aristej. 217–224.